

wanmolen het nog wat zuiveren en dan is het klaar — voor de markt zou ik haast schrijven. Er is echter geen markt voor dit goedje. Nooit zal men in kranten lezen bij de marktprijzen: Vetzaad; handel levendig oi stug b. v. 15—20 gld. per 50 K.G.

Hoe raken de vetters dan den oogst kwijt?

Het gaat aldus. In Castricum en omstreken komen opkoopters voor het zaad. Op een bepaalden dag moet het dan te Castricum worden geleverd. Dat geeft in dit dorp een eigenaardige drukte. In de stalling van „De Rustende Jager” wordt het vetzaad gewogen. Van de Egmond, Rinne, Bakkum en Limmen komen de wagens aangereden, beladen met zakken vetzaad. In de herberg ontvangt men de zuur verdiende penningen. Men drinkt een borrel, stopt een nieuwe pijp en onderneemt den tocht huiswaarts.

Wat wordt met het vetzaad zoo al uitgevoerd? Men vertelde me, dat het vroeger meer naar Rusland ging. Men zou het daar (en toch zeker wel elders ook) zeer dik in bakken zaaien, die men op donkere plaatsen liet staan, om de groente malsch te houden. Voortdurend snijdt men de bleke blaadjes af om ze als groente te gebruiken. Door de dikke laag zaad heeft men dan voortdurend

Sneeuwschuiver.

nieuwe groente. Ook zou een deel naar Amsterdam gaan, waar men er slaolie van maakt. 't Kan best zijn: de naam wijst op olieachtige bestanddeelen.

Daar de vetters het zaad aan opkoopters leveren, weten ze er niet veel van te vertellen, wat er mee gedaan wordt.

M.i. zal een groot gedeelte wel gebruikt worden, om het gewoon te zaaien tot het verkrijgen van vroege groente.

Wie weet er meer van?

Amsterdam.

M. KRAMEB.

VECHTEN.

Enige sneeuw en hagelbuitjes laten we buiten spel. De overheerlijke voorjaarslucht kort voor het Pinksterfeest drijft ons de kamer uit naar de Veluwsche heide. We staan af en toe eens stil, en vullen onze longen door eenige diepe ademhalingen en we ruiken en proeven letterlijk de geuren van 't jeugdige loof. Het is of er een lichtgroene voile over de lage berkenstruikjes is gespreid. Wat zijn de verjongde kinderen der natuur vroolijk, dier en plant ontwikkelt zich en er is eensgezindheid onder allen. Ook wij voelen ons verjongd al zijn we grijs van haren. We gaan rusten; want al maar dóór loopen, wandelen zoogenaamd, je ééne been voor 't andere zetten en voort te schuiven verveelt en heeft weinig nut. Aan den rand van een dennenbosch gaan we op een heidepol zitten en leunen behaaglijk tegen een dikke spar. Dan eerst kom je in een stemming om over het doen en dulden der Natuur na te denken. — Wat verrukkelijk veel moois, maar ook hoe afgrijslijk veel leelijks heeft die moeder in haar Pandorados verborgen, en af en toe het deksel even opwippende, komen er bij beurten drie leelijke eigenschappen te voorschijn. Hebzucht, wangunst

en wreedheid. Zij verbreken alle harmonie, zijn oorzaak van oneenigheid, van vechten.

Alles wat leeft is van wapens voorzien, om zich te verdedigen, maar er is geen verdedigen denkbaar zonder aanvallen.

Die wapenen zijn zeer verschillend. Bij vleeschetende dieren: tanden en nagels, bij de planteneters hoorns en hoeven. De vogels gebruiken hunne snavels, vleugels en krallen. Insecten zijn met nagels en scherpe monddeelen toegerust, en visschen en amphibiën hebben stekels, vlijmscherpe tanden en gespierde staarten, waarmede de grootste individuen ongelooflijke kracht kunnen ontwikkelen.

Juist in 't mooiste jaargetij, „de lente”, is groot en klein het strijdlustigst. Bij de mannelijke dieren treedt hebzucht, dan met betrekking op de keuze eener aanvallige wederscheit, op den voorgrond en er hebben gevechten plaats die dikwijls den dood van één der partijen ten gevolge heeft. Jagers hebben den verwoeden strijd der herten meermalen waargenomen en zijn er zelfs oudere hertenbokken gevonden, die beiden het slachtoffer van hun hartstocht waren geworden, doordien zij zoodanig met hun gewei in elkaar waren vastgeraakt, dat ze den hongerdood stierven.

Op de heide, niet ver van de plaats waar ik zit, is een kudde schapen. De dieren bewegen zich met kleine stapjes, zoekend om 't jonge mos tusschen de heideplanten te plukken; ze zijn rustig. De herder niet minder, want hij ligt op eenigen afstand languit op zijn buik. Zijn ruigkoppige hond zit overeind naast hem en lodderoogt even als zijn baas, beiden eenigszins onder den indruk van de ondergaande maar nog krachtig warmte uitstralende zon.

Onder de kudde komt wat meer beweging. Al grazende zijn twee jeugdige, doch bijna volwassen rammen wat te dicht bij elkaar gekomen. Ze plaatsden zich tegenover elkaar, doen een paar stappen achteruit, om beter den aanloop te kunnen nemen, en doen beiden op 'tzelfde oogenblik den aanval. Ze stooten met hunne koppen zoo krachtig tegen elkaar, dat ik op wel honderd meter afstand den bons hoor. Ze schijnen er geen hoofdpijn van gekregen te hebben, want die manoeuvre herhalen ze nog eenige malen, tot dat de herder zijn hond met stem en gebaar op de vechtpartij opmerkzaam maakt. Deze rent naar de duellisten, die ijlings van elkaar stuiven.

Vechten is wreed, maar 't kan voor den waarnemer interessant zijn, dat valt niet te loochenen, en het geeft hem moed te aanschouwen, op zich zelf weer een deugd.

De kudde trekt weg, 't wordt avond, en in de plaats van de langstaartige schapen, komen een paar pluimstaartige hazen op 't tooneel. Daar ik onbeweeglijk tegen mijn dikke spar geleund zit, merken ze me niet op. Het hazenras, dat waarlijk niet de Willemsorde voor moed, beleid en trouw verdient, zal, vermoedt ge zeker, me een lieflijke idylle te zien geven, niet waar? integendeel, ze gaan verwoed aan 't vechten. Ik zie de twee helden elkaar meten, er volgt een aanval dan van de ééne, dan van de andere partij. Ze bijten, slaan met de voorpooten, en krabben elkaar, dat de haarvlokken in den wind stuiven.

In den jachtijd krijg ik menig geschoten haas in handen, die oude lidteekens van vechtwonden vertoont, verminkte ooren en soms met een uitgekrabt oog.

Het wordt tijd dat ik huiswaarts keer, sta op en in een oogwenk is alle moed in vrees veranderd, ze kiezen het hazenpad.

Mijn terugweg neem ik door een breede beukenlaan, oude dikke knappers, dicht van takken, maar nog niet van bladeren. Om dezen tijd van 't jaar komt er echter al een groen weerschijntje over hun kruin. 'k Hoor boven mijn hoofd gefladder en kijk natuurlijk, want 'k ben wat nieuws-

gierig uitgevallen. Twee groote houtduiven, vermoedelijk doffers, zijn er geducht aan 't vechten. Ze geven elkaar met bek en vleugels zulke flinke opstoppers, dat de één van den verheven tak afgedrongen wordt en er veeren naar omlaag dwarrelen. En dat duiven, 't symbool van zachtheid!

Kleine vechtlustige vogels als vinken, musschen, meezen en dergelijke, zien we dagelijks in onze tuin, en de in onze lage landen voorkomende kempphaan ontleent zijn naam er zelfs aan. Bloedende wonden brengen die elkaar echter niet toe en is het waarlijk interessant, om ze met wijd-uitgespreide halsveeren tegenover elkaar in slagorde te zien staan.

Bij de insecten zijn het vooral kevers, die elkaar te lijf gaan. De beginnende keververzamelaar, die nog onwetend twee of meer loopkevers (carabus) in één doosje bij elkaar doet, vindt als hij thuis komt en zijn schatten wil determineren verminkte exemplaren met afgebeten schilden en pooten.

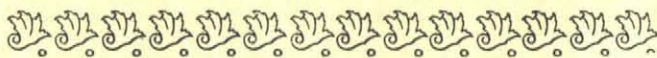
Vechten is wreed, zoo als ik reeds zeide, en terecht zijn er in ons land wetten, die de liefhebberij, om dieren moedwillig te doen vechten verbieden. Er zijn echter nog Staten, die ook op beschaving aanspraak maken, waar 't geoorloofd is. Honden- en vooral hanengevechten komen jaarlijks voor. Er worden zelfs bepaalde rassen voor gefokt en onder de eigenaren onderling, zoowel als de omstanders bij zulk een wreed schouwspel, worden er hooge weddenscapen aangegaan wiens haan koning zal kraaien. Turksche dames verdrijven zich de verveling met het laten vechten van kwartels, terwijl zelfs spinnen tot den kampstrijd worden aangehitst. De oneenigheid dezer ietwat „griazelige" insecten kan men in 't najaar nog als eens gadeslaan. Het gaat er lang niet malsch toe, als de ééne kruisspin per abuis in 't web van den ander geraakt.

Het vechten der dieren, die ik opsomde is voor den opmerker niets zeldzaams. Wat er in de oerwouden der Tropen en vademen diep in de onmetelijke Oceaan al zoo wordt afgespeeld, we komen het moeielijk, misschien nooit te weten, maar gevochten wordt er zonder twijfel.

En nu de mensch, die op de hoogste sport in 't dierenrijk geplaatst is, wien de schoonste eigenschappen, de rede, beschaving, kennis en kunst boven de minder bevoorrechte wezens ten deel is gevallen, hij vecht, en hoe? Afgrijpselijk maar... natuurlijk.

Heerde, April 1904.

I. I. VAN HEEREN.

GEVECHT TUSSCHEN EEN ZWAAN EN EEN SNOEK.

Het komt mij voor, dat iedere trek uit het vrije leven der dieren der mededeeling waard is. Dit is de reden van de vermelding der volgende waarneming, hier geschied, in het, zijnen derden zomer belevende, villapark „Overbeek" (te Velp, G.), waarvan ik het verhaal vernam uit den mond van een der parkarbeiders A. van 't Erve; tot welke mededeeling ik, door omstandigheden buiten mij, eerst nu gelegenheid vind.

Den 3den of 4den Juni jl. word de aandacht van den genoemde getrokken door een verbazend sterk geplas en gebuis, vermengd met een zeldzaam gehoord, zwaar, diep, eenigszins klagend geluid. Toegesnel, zag de evengenoemde, dat dit alles werd voortgebracht op den, van den Zutphen-schen straatweg af, tweeden of den (in hoogte) middelsten

vijver, waarop het Zwanen-, Ganzen- en Eendeneiland in het voorjaar met keur van bloemheesters prijkt. Het was een witte zwaan (met rooden neb en zwarte wortelknobbels, *Cygnus olor* L.), verkeerdelijk wel eens voor geluidloos of stom uitgescholden, die het water in beroering bracht met krachtigste vleugelslagen, waartoe de sterke borstspieren dezen grootsten, althans zwaarsten vogel van Europa in staat stellen. Nog een poos, na den strijd, was het anders beroemd heldere Veluw-beekwater, dat de drie vijvers in het genoemde villapark voedt, op een vrij uitgebreide plek modderig en troebel. De oorzaak van deze zwanenwoede bleek te zijn een groote snoek, waarvan alleen de staart nu en dan in het schuim zichtbaar was, en die den eenen poot van den zwaan te pakken had. Het bleef buiten des waarnemers aandacht of het een mannetjes- of wijfjes-zwaan was, doch gewis bleek het, dat, na een paar minuten, de snoek losliet, waarschijnlijk nadat hij door meer dan één grimmigen slag was getroffen. Gebeten had de zwaan *niet*.

Men vindt in deze vijvers snoeken van aanzienlijk gewicht. Laatst werd er nog een door den jager van Overbeek geschoten, van 3¼ kilogram! Die den zwaan te pakken had was „wel tweemaal zoo lang," volgens mijn zegsman. Hij kon dit naar den soms uit het water reikenden staart beoordeelen. Het is meermalen gebeurd dat eendekuijken, halfwassen-eendvogels (waarom ook niet volwassen dito?) door een snoek werden onderwater getrokken, of, bij het duiken, beneden de wateroppervlakte den roovers ten buit vielen.

Aan den zwanenpoot kon men, wanneer deze, gelijk de gewoonte is, op den rug van den vogel werd gelegd, als hij op het water van zijn arbeid ligt uit te rusten, niet met zekerheid verwonding constateeren. Wellicht heeft de snoek slechts een klein gedeelte van den zwemvoet tusschen de tanden gehad. Dit is zeker, dat de zwaan, na den gewonnen strijd, glorieuzelijk op de kampplaats bleef rondzwemmen, geenszins zich aan den wal aan alle verdere, dergelijke, verraderlijke aanvallen onttrok. Het komt mij, die aan den beneden-vijver woon, en dus dikwijls de witte, statige vogels met de oogen volg, voor, dat de mannelijke zwaan, na dit gevecht, er niet vriendelijker tegen den mensch op geworden is. Voorts schijnt het nog t: veel personen onbekend te zijn, dat een welgemikte vleugelslag dezer sterke vogels in staat is, den mensch eenen arm te breken of ander letsel toe te brengen. Ik wil hier nog bijvoegen, dat, volgens onzen bovengenoemden zegsman, de zwanen in de vijvers van het villapark Overbeek elkander ook wel met zeker geluid roepen. Ik zelf heb dit echter nooit gehoord. Het moet alsdan een ander geluid zijn, dan dat de hier vermelde zwaan, bij zijn strijd met den snoek, voortbracht.

Velp (G.), Juli 1904.

H. J. H. GRONEMAN.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Rotterdamsche Natuurhistorische Club.

Vergadering 4 October 1904 in de Diergaarde.

De voorzitter, de heer Haverhorst, opent de vergadering, waarna hij het woord geeft aan den heer Dr. v. d. Feen, die, naar aanleiding van een paar ex. van een *Zeeborstelwormsoort* (*Lepidonotus*) in formaline het een en ander mededeelt over de levenswijze dezer eigenaardige dieren. Door het brengen in de formaline hadden deze dieren den slokdarm (pharynx) uitgestulpt, zoodat de daar zich bevindende tandjes goed zichtbaar waren.

De heer Jansen vertoont *Lolium strictum* Presl, een